

систем (з обсягами накопичуваних даних до 150–200 терабайт) у Кабінеті Міністрів, Пенсійному фонді, Податковій адміністрації, СБУ, МВС, Нацбанку, Держказначействі тощо.

Проте можливості високопродуктивних обчислень у реалізації завдань державного масштабу досі повною мірою не оцінено. Зокрема наявні в Інституті кібернетики засоби автоматичного статистичного прогнозування можна налаштувати для передбачення епідемій (грип, туберкульоз, СНІД), дорожньо-транспортних пригод, урожаю сільгоспкультур, наслідків техногенних катастроф і стихійних лих (зокрема паводків), для широкого кола завдань економічного й економетричного прогнозування. Завдяки потужності нинішньої підсистеми збереження даних (обсягом 60 Тбайт) СКІТ-3 може обробляти і накопичувати оперативні й узагальнені дані для органів управління, стати ядром великих геоінформаційних застосувань (земельного кадастру). Не можна обійтися без кластерних обчислень у системах електронної ідентифікації, асоційованої з десятками національних реєстрів загальнодержавного значення.

Наявних обчислювальних ресурсів вистачить на обслуговування будь-якого з перелічених державних завдань, причому виконати їх можна впродовж кількох годин чи хвилин. Інша проблема — оперативність і адекватність зведених даних про окремі території чи країну загалом. На жаль, в Україні адекватну інформацію поки що мало хто вміє грамотно агрегувати в базах даних чи інших національних ресурсах. Так, зазначимо, що фахівці Інституту кібернетики у виконанні багатьох торішніх проектів могли оперувати лише фрагментарними даними за 2005–2008 рр. й офіційною інформацією статзвітності, яка в Україні не витримує жодної критики, оскільки стандарти її збирання морально застаріли вже 20–30 років тому.

А.І. ШИРОКОВ,
голова ЦК профспілки працівників
НАН України

Доповідь, з якою виступив Б.Є. Патон, переконливо свідчить, що Академія та її наукові установи в 2010 р. наполегливо працювали над статутними завданнями, долаючи труднощі, яких, на жаль, як і завжди, було немало.

Центральний комітет профспілки вважає, що у звітному періоді Президія НАН України, її керівництво доклали всіх зусиль до створення умов для роботи наукових установ і проведення наукових досліджень. Головна проблема і минулого року, і поточного — це недостатнє фінансування науки, зокрема в НАН України, з державного бюджету. Якщо взяти останні чотири роки, ці суми (у відсотках від ВВП) неухильно зменшувались: відповідно, 0,47, 0,45, 0,43, 0,38.

Законом «Про Державний бюджет України на 2011 рік» для Академії затверджено обсяги фінансування за загальним фондом в обсязі 2,193 млрд грн — це лише 64,5% від її запиту. До того ж найважливіші бюджетні програми, фундаментальні і прикладні дослідження, сумарно зменшено проти минулого року на 45,3 млн. А саме за рахунок цих двох програм, власне, і фінансують усі видатки академічних бюджетних установ: фонду оплати праці, комунальних послуг, витрат на наукові дослідження тощо.

У минулому році кошторис фундаментальних і прикладних досліджень сумарно становив 1,872 млрд грн, з яких 1,628 млрд (87%) — фонд оплати праці з нарахуваннями, а на все інше залишилось лише 244 млн. Але в 2011 р. ситуація ще гірша. Згідно з законом у бюджетній сфері чотири рази (з 1 січня, 1 квітня, 1 жовтня, 1 грудня) збільшують тарифну ставку першого розряду і підвищують заробітну плату на 9,9%. Про-

те НАН України, її наукові установи фактично позбавлені можливості вийти навіть на цей незначний рівень.

Під час роботи над держбюджетом на 2011 р. ми сподівалися, що видатки НАН України проіндексують хоча б на очікуваний обсяг збільшення зарплати, тобто на 160 млн грн (+9,9%). На жаль, уряд і провладна парламентська більшість проштампували бюджет без урахувань пропозицій Академії, профспілки і парламентського Комітету з питань науки і освіти. Виступаючи в цій залі, В.М. Литвин розповідав, як він турбується про бюджет Академії. Однак голосування його фракції свідчить, що обіцянки академіка Литвина розходяться з його справами як політика. Як наслідок, підвищення заробітної плати працівники бюджетних наукових установ не отримають. Посадові оклади збільшаться на відповідний коефіцієнт, для чого зменшать доплати і надбавки, передбачені нормативними актами. Саме таким чином нова влада реалізує передвиборчий лозунг — «покращення життя кожного українця вже сьогодні».

Профспілка й Академія категорично не згодні з альтернативою: або скорочення, або відпустки без збереження зарплати чи неповний робочий тиждень. Ми сподівалися, що ця ганебна практика 90-х рр. не повернеться за «команди професіоналів».

НАН України та її профспілка в лютому звернулись до Кабінету Міністрів з обґрунтуванням необхідності внесення змін до Закону «Про Держбюджет України на 2011 р.» у частині збільшення виплат для розв'язання невідкладних проблем, зокрема стосовно оплати праці. Очікуємо, що нас почують, адже уряд рапортує про профіцит бюджету і значні економічні успіхи.

Не можу не сказати і про загальний стан оплати праці в бюджетній сфері. Він не витримує жодної критики. Як відомо, зарплата бюджетників залежить від ставки першо-

го розряду. Згідно із Законом «Про оплату праці» вона повинна бути не меншою за офіційно встановлений розмір мінімального заробітку. Але для можновладців закони не писані. До того ж, кожна наступна влада гірша за попередню. Підтверджую конкретним прикладом. У 2008 р. ставка першого розряду становила 84% від мінімальної зарплатні. Фактично в людей щомісячно крали 160 грн на кожній заробленій 1000 грн і 540 грн — на 3000 грн. Сьогодні ставки значно більші: на 1000 грн працівники недоотримують 350 грн, або 35%, а на 3000 грн — 1050 грн. Воістину «професійна» робота.

Керівники профспілок бюджетних галузей, серед яких був і я, провели два раунди переговорів із віце-прем'єр-міністром С. Тігіпком щодо оплати праці бюджетників. На жаль, ми не бачимо жодного прогресу, як наслідок може вибухнути серйозний соціальний конфлікт.

Керівництво держави озвучило ідею: через 10 років Україна повинна потрапити у двадцятку найрозвиненіших країн. Шановне товариство, зважаючи на вашу реакцію, не буду коментувати цю *fata morgana*. Скажу лиш одне: цілком реальна інша ситуація, коли у двадцятку найбагатших людей потрапить громадянин України, який сьогодні обіймає 39 місце в цьому рейтингу.

У цьогорічному посланні парламентові Президент критикує архаїчну, врешті просто допотопну структуру нашої економіки з експортно-сировинним характером і колосальною енергоємністю ВВП. Сказано і про роль науки в інноваційній моделі розвитку. Але зроблено це якимось мимохідь, на рівні простої декларації.

Де кілька цитат зі звернення: «...Значний потенціал зберігає вітчизняна академічна наука». І далі: «...Залишається незадіяним науковий потенціал нашої країни. ...Є передумови для розвитку в нашій країні високоінтелектуальних виробництв та класте-

рів «економіки знань». Усе правильно. Але хто ж заважає главі держави «здійяти потенціал», «створити передумови»?!

На жаль, за всі 20 років існування держави її керівництво не зрозуміло ролі науки як рушійної сили суспільного розвитку, не мало політичної волі зробити ставку на неї, як це відбувається в передових державах.

У цьому зв'язку доречно навести слова з інтерв'ю Б.Є. Патона газеті «День» (за 20 квітня 2011 р.): «Для того щоб наука в нашій країні успішно розвивалась, потрібна належна її підтримка з боку держави та розуміння суспільством ролі науки. Пригадую перші повоєнні роки. Україна ще лежала в руїнах. Але на науку виділялися величезні кошти. За престижністю і оплатою праці наука в Україні швидко посіла провідне місце серед інших галузей економіки. І результат теж не забарився».

Доки влада жонглювала лозунгами, країни, які не бажали миритися з роллю сиро-

винних придатків світової економіки, вибирали інвестиційно-інноваційну модель, і багато з них уже досягли колосальних результатів. Незважаючи на певні відмінності, головна запорука успіху – високий рівень науки, яка забезпечує створення новітніх технологій.

Шановні колеги! Відомий учений, гуманіст, філософ Ф. Бекон ще в далекому XVII ст. сказав: «Невігласи зневажають науку. Неосвічені люди нею захоплюються, у той час, як мудреці на неї опираються». З огляду на вітчизняні реалії, очевидно, що до появи мудреців у рядах правителів дорога не близька. Але ж і від наших зусиль залежить, наскільки швидко ми подолаємо цей шлях. І ще одне. Потрібна мужність, щоб називати речі своїми іменами. Невігласів у владних кабінетах треба називати невігласами, навіть якщо вони якимось чином придбали наукові ступені і вчені звання.